

De Slanke Spil

Nummer 33, april 2019

COLOFON

De Slanke Spil is een uitgave van de
Stichting Vrienden van het
Fruittelmuseum in Kapelle

Oplage: 320 exemplaren
Bankrekening : NL88RABO0331556790
email St. Vrienden: vriendenfm@zeelandnet.nl

Bestuursleden

Bram Jille (voorz.)
Gommert Burger (secr./penningm.)
Adri Kloosterman
Jan Moerdijk
Eelke de Jong
Ine Overwater

Museum

Adres: Annie MG Schmidtsingel 1
4421 PM Kapelle
Telefoon: 0113-344 904
Website: www.fruittelmuseum.nl

Redactie Slanke Spil

Cathrien Kole
Ad Kole
email Slanke Spil: koleburger@zeelandnet.nl

In dit nummer:

Voorwoord	1
Jaarprogramma 2019	2
Nieuwe bestuursleden 'Even voorstellen...'	2
Wijziging in de leiding van het Fruittelmuseum	3
Museumtuin en nieuwe wisselexpositie	3
Voortgang Tuinproject	4
Snertwandeltocht	4
Bezoek aan het Fruittelmuseum	4
Interview met nieuwe vrijwilliger	5

Lezing ZLTO	5
Het Syden Hemmetje en de Credes Quittenerette	6
Gesprek met de boom	8
Recept appeltaart	9
Sponsors	10

Voorwoord

Beste vrienden en vriendinnen,

We vinden het fijn u weer op de hoogte te brengen van diverse zaken die in en rond het Fruittelmuseum spelen. Traditiegetrouw krijgt u deze maand de voorjaarseditie van de Slanke Spil en wij wensen u veel leesplezier. Wat een mooi gezicht was het weer in de afgelopen weken in onze boomgaarden met al die bloesem!!

We zijn blij te kunnen melden dat het bestuur van de Stichting Vrienden van het Fruittelmuseum twee nieuwe leden heeft gekregen. Onze voorzitter Leo Nieuwenhuijze is helaas na zijn eerste periode van vier jaar gestopt. We willen hem hartelijk danken voor zijn inzet van de afgelopen jaren. Ik ben per 1 januari 2019 nu voorzitter. In deze uitgave schrijven onze twee nieuwe bestuursleden (Ine Overwater en Eelke de Jong) een stukje om zich te presenteren.

U vindt dus verder in deze uitgave weer een breed palet van informatie, o.a. over de plannen van de herinrichting van onze tuin, een terugblik over de traditionele "snert" wandeltocht, een interview met een nieuwe vrijwilligster maar ook informatie over de nieuwe situatie in de leiding van het museum.

Uiteraard mist u deze keer ook de gebruikelijke terugblik niet naar zaken die in het verleden speelden. Ik roep u op de jaaragenda voor 2019 van het museum goed te bekijken. Als er een activiteit is die voor u interessant lijkt bent u altijd van harte welkom. Of stapt u gewoon eens binnen voor een rondgang door

het museum. De nieuwe wisseltentoonstelling is eind maart ook weer vernieuwd.

Er is de afgelopen tijd weer veel werk verzet door de vrijwilligers ieder op zijn of haar terrein. Dank voor alle inzet! Mocht u (of iemand in uw familie of kennissenkring) eens willen nadenken om ons vrijwilligersteam te versterken, dan weet u dat er altijd plaats is en horen we dat graag.

Bram Jille (voorzitter Stichting Vrienden van het Fruitteelmuseum)

Programma Fruitteelmuseum

Fruitteelmuseum.

Za	13 april	Bloesemfietstocht
Za	20 april	BloesemWANDELtocht
Woe	24 april	Kinderactiviteit meivakantie workshop Christa Breure
Za	27 april	Bloesemfietstocht
Woe	1 mei	Opening thematentoonstelling Toujours Kapelle,
Za	11/18 mei	Toujours Kapelle; za 18 mei wandelmars langs het museum
Za	11 mei	Spreekuur plantendokter 13.00 uur – 16.00 uur
Za	18 mei	Leifruitcursus
Za	8 juni	Spreekuur plantendokter 13.00 – 16.00 uur
Za	22 juni	Leifruitcursus
Za	6 juli	Spreekuur plantendokter 13.00 uur – 16.00 uur
Za	20 juli	Oculeerdemonstratiemiddag 13.00 - 16.00 uur
Za	10 aug	Jaarlijkse Fruitteelfietstocht
Woe	14 aug	Kinderactiviteit (zomervakantie): plantendokter voor kinderen
Woe	4 sept	Plukmiddag (onder voorbehoud)
Woe	11 sept	Plukmiddag (onder voorbehoud)
Woe	18 sept	Plukmiddag (onder voorbehoud)
Za	21 sept	Leifruitcursus
Woe	16 okt	Kinderactiviteit (Herfstvakantie)
Ma	11 nov	Lezing Vrienden van het FM
Vrij	6 dec	23-jarig bestaan
Za	7 dec	Leifruitcursus
Do	2 jan	Extra openstelling museum

Iedere eerste Woe van de maand HANDWERKCAFÉ

Iedere tweede Za van de maand TEKENCAFÉ

Iedere derde maandag van de maand:

ONTMOETINGSCAFÉ

Nieuw bestuursleden van de Stichting Vrienden van het Fruitteelmuseum

Even voorstellen:

We zijn blij, dat na het vertrek van Leo Nieuwenhuize en Ad van Liere ons bestuur weer is aangevuld met twee nieuwe leden. Zij stellen zich graag aan u voor:

In februari ben ik, Ine Overwater, gevraagd als bestuurslid van de Vrienden van het Fruitteelmuseum, heb daar even over moeten nadenken en heb ja gezegd.

Ik ben geboren en getogen in de Hoekse Waard, als boerendochter hielp ik mijn vader graag op de boerderij. Na mijn middelbare school ben ik gaan werken op een boekhoudkantoor en werd een mens van “de cijfertjes”.

In 1976 ben ik getrouwd met Arie en zijn wij, via Lelystad, in 1980 in Zeeland komen wonen. Wij hebben 1 zoon en 2 dochters gekregen, welke alle 3 met hun gezin, na elders in het land te hebben gewoond, weer in Kapelle wonen.

We zijn in het rijke bezit van 6 kleinkinderen, waar we van genieten en ook geregeld op passen. Met mijn agrarische (geen fruitteelt) achtergrond ben ik graag buiten en mag dan ook héél graag in onze tuin werken. Verder ben ik ook graag creatief bezig en fietsen we graag in onze mooie woonomgeving tussen al die prachtige boomgaarden en langs het water. Ook ben ik 33 jaar penningmeester geweest van onze kerk en heb als administratief medewerkster gewerkt bij een Osteopathiepraktijk in Kapelle.

In 2015 ben ik gestopt met werken en heb me nu op wat vrijwilligerstaken gericht, o.a. als verkoopster in boekhandel De Bron, waar ik ook de debiteuren-administratie verzorg. Ik hoop me nu ook in te kunnen zetten voor dit museum in “De Bloesem van Zeeland” omdat het belangrijk is om dit museum in Kapelle te behouden, een plaats waar het thuishoort.

Ine Overwater

Mijn naam is Eelke de Jong. Tot eind 2018 was ik werkzaam als directeur van zorgorganisatie Cederhof in Kapelle. Vanwege een oogaandoening ben ik vroegtijdig met deze functie gestopt. Nu heb ik tijd om mij te richten op andere organisaties zoals het Fruitteelmuseum.

Ik ken het museum van persoonlijke uitjes met mijn gezin, maar zie het maatschappelijke belang ervan eveneens dankzij de regelmatige museumbezoeken door bewoners van Cederhof. Het museum brengt de geschiedenis van de fruitteelt in Kapelle en omgeving goed in beeld en vormt een leerzaam en leuk dagje uit

voor groot en klein. Ik hoop als vrijwillig bestuurslid meer te weten te komen over fruitteelt. Vroeger hadden wij een perenboom in de tuin, waarvan we elk jaar een handvol heerlijke peren konden plukken. Jaar na jaar snoeide ik zomaar wat takken, totdat een fruitkweker aanbood om de boom eens goed voor ons te snoeien. Van onze mooie perenboom bleef bijna niets meer over. Jammer, dacht ik, dat komt nooit meer goed. Maar wat een verrassing! Een jaar later kwam de boom weer vol bloesem en daarna peren te hangen. 'Snoeien is groeien' is dus werkelijk waar! Inmiddels heb ik alleen nog bramen en bessen in de tuin. Ik durf nu zelf wel wat meer te snoeien, maar een cursus 'snoeien van klein fruit' zou aan mij nog steeds goed besteed zijn!

Als bestuurslid van de stichting 'Vrienden van het Fruitteeltmuseum' hoop ik mij nuttig te maken en een vruchtbare bijdrage te kunnen leveren aan de instandhouding van ons mooie museum.

Eelke de Jong

Wijziging in de leiding van het Fruitteeltmuseum

Ik wil u graag op de hoogte brengen van het volgende: Per 1 april hebben wij afscheid moeten nemen van Addie Leendertse als locatiemanager van het Fruitteeltmuseum.

We danken Addie voor alles wat zij in de afgelopen tijd voor het Fruitteeltmuseum heeft betekend.

De functie van locatiemanager zal vervallen.

De directeur van de stichting neemt de beleidsmatige zaken in Kapelle over.

Voor de dagelijkse gang van zaken en de administratieve ondersteuning heeft Stichting Musea de Bevelanden Nel Koopman aangesteld; zij is al langere tijd actief als vrijwilliger in het FM.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Mocht u vragen hebben, dan verneem ik dat graag.

Met vriendelijke groet, ook namens het Stichting bestuur,

Saskia Vahlenkamp-Lindeboom
Directeur Stichting Musea de Bevelanden

Museumtuin en nieuwe wisselexpositie

Tijdens ons laatst gehouden overleg van gastvrouwen en heren werd opgemerkt, dat onze tuin er zo mooi bij ligt. Een dikke pluim voor onze tuingroep van de collega vrijwilligers. Waar zie je nog een boomgaard die helemaal is gespit. Natuurlijk is dat tegenwoordig geen optie meer, maar vroeger was dat heel gewoon. De hele winter door werd er regelmatig weer een stuk gespit.

Ook andere zaken vielen op. De bramen zijn keurig aangebonden met wissel. Ook die kweken we zelf in onze tuin. (zie foto)

De gastvrouwen zijn heel blij dat dit jaar een grote kersenboom vervangen moet worden. Dat betekent, dat er zo nu en dan mooie grote takken klaar liggen voor vrijwilligers en bezoekers. De eerste bloei is ook alweer voorbij. Een paar bomen met prachtig witte bloesem van de eerste Kroosjes (klein vroeg pruimpje.)

U ziet: in alle jaargetijden, maar ook in de winter is een bezoek aan het museum zeker de moeite waard.

Vanaf april zijn we geopend op dinsdag t/m zaterdag van 13.00-17.00 uur. Tevens is er dan een **nieuwe wisselexpositie** te bekijken. Betsy de

Jonge laat "keramiek" zien en Saskia Eggink exposeert haar "grafisch werk". Deze expositie loopt tot 11 juni a.s. Zeker de moeite van het bekijken waard.

A. Eversdijk

Voortgang tuinproject

In de vorige Slanke Spil hebben we uiteengezet wat in grote lijnen de plannen zijn met de museumtuin. Die plannen zijn in de afgelopen maanden verder verdiept en gedetailleerd. En met name de financiële onderbouwing is verder uitgewerkt. De basis hiervan is de aanvraag van Europese subsidie. Dat is een zware en veeleisende procedure. Hiervoor is niet alleen een mooi projectplan nodig en een geloofwaardige begroting, maar ook een grote hoeveelheid documentatie en offertes om het geheel te onderbouwen. We zijn hier uiterst serieus mee omgegaan. Een presentatie, half december, van onze plannen in de provinciale commissie die de aanvragen later beoordeelt, is goed ontvangen. Dat geeft ons goede hoop op toekenning, maar die zekerheid hebben we pas na de zomer. Dat geldt dan voor het aandeel Europese subsidie.

Dit betekent, dat een volledige realisatie van de plannen pas in het najaar kan worden uitgevoerd. Dus direct na afloop van het groeiseizoen. Een gunstig moment. Zo mogelijk zullen we met het aandeel cofinanciering en het eigen geld eerder al bepaalde onderdelen in uitvoering nemen. Dat wordt in de komende tijd voorbereid. Daarnaast beginnen we met een schrijfgroepje beschrijvingen en teksten te maken, die we later gaan gebruiken op informatiepanelen en voor kennisoverdracht. In de afgelopen tijd hebben we de vrijwilligers en omwonenden op de hoogte gebracht van de plannen.

Deze beide bijeenkomsten werden goed bezocht en hebben geleid tot een goed draagvlak voor de uitvoeringsfase.

Namens de werkgroep, Ad van Liere

Snertwandeltocht

Op 26 januari dit jaar werd er voor de 5^e keer een snertwandeltocht georganiseerd. Voor deze tocht kon gekozen worden uit 3 afstanden. (6, 10 of 13 km.) rondom en langs de boomgaarden bij Kapelle. We hebben geprobeerd om mooie routes te maken. Dat is soms niet zo eenvoudig, maar ook deze keer is het weer aardig gelukt. Er waren dit jaar ongeveer 70 deelnemers. De weerberichten waren niet zo gunstig en daardoor hadden we waarschijnlijk minder deelnemers dan vorig jaar. Maar iedereen was gelukkig heel enthousiast en vol goede moed werd er vertrokken. Het weer viel uiteindelijk nog mee. Halverwege de routes was er ook deze keer weer een stop in de Spaartweg bij de fam. Rouw. Dit is een van de oudste boerderijen in Kapelle. In de schuur waren stobalen neergelegd en de deelnemers konden hier genieten van snert met stokbrood en even uitrusten en bijkletsen. Het is uiteraard ook even de plek voor een sanitaire stop. De tocht ging verder langs de winterse boomgaarden en eindigde weer bij het museum. De wandelaars werden ontvangen met een muzikale groet en konden nagenieten en uitrusten met koffie of chocomel en een appelflap. Daarna was er traditioneel nog een glaasje glühwijn voor de liefhebbers. Al met al kunnen we terugkijken op een geslaagde middag. Mocht u de volgende keer mee willen doen, dan bent u van harte welkom.

Adrie van Liere

Bezoek aan het Fruitteeltmuseum

Met ongeveer 13 mensen gingen we naar het Fruitteeltmuseum. De meesten waren er nog nooit geweest terwijl het toch zo dicht in de buurt is. Of men nu via de voorkant of de achterkant binnen komt, de fruitbomen rondom het gebouw staan er zo mooi bij; het ziet er heel netjes onderhouden uit. En het begon erg goed met een bakje koffie/thee met een flink stuk heerlijke appeltaart. En zo sfeervol alles aangekleed; mooie grote foto's, reclameborden van vroeger, kleedjes met afbeeldingen van fruit en alles leuk neergezet. Het was bedoeld als een feest van herkenning en dat

was het voor velen ook. Verhalen van hoe het vroeger was met bijbehorende voorwerpen of beeldmateriaal. Wat was het vroeger zwaar werk, in tegenstelling tot het werken met de hedendaagse apparatuur. Het was wel heel bijzonder om nog een "echte" veiling mee te maken. Na eerst de uitleg hoe het werkte, werden er werkelijk een paar kistjes fruit geveild. Wat in het verleden een zeer serieuze zaak was, omdat het om de inkomsten van de fruitboeren ging, was het nu meer een sport om zo laag mogelijk uit te komen. En de man die bij het veilen de dubbele prijs moest betalen, kreeg nog een kans om "abuis" te roepen, maar hij nam het sportief op en accepteerde de prijs. We sloten deze geslaagde middag af met een bakje koffie.

Hartelijk dank aan de vrijwilligers van de
ouderenbond KBO van Kwadendamme.
Corrie Franse

Interview met nieuwe vrijwilliger

Wil je je even voorstellen ?

Jazeker, mijn naam is Ramona Orman en ik woon in Kapelle. Wij hebben drie kinderen en ook drie kleinkinderen die graag naar Zeeland komen,

Woon je hier al lang ?

We zijn ongeveer één jaar geleden verhuisd van Voorburg naar Kapelle. Het bevalt ons hier prima.

Wat heb je vroeger gedaan ?

Ik heb meer dan 40 jaar in het onderwijs gewerkt maar ben sinds enkele jaren met pensioen. Ook mijn man is gestopt met werken en we wilden graag wat rustiger gaan wonen. Waar kun je dan beter terecht dan in Zeeland.

Heb je iets met fruitteelt of hoe ben je zo in het vrijwilligerswerk gerold?

Ik heb geen agrarische achtergrond maar heb altijd wel veel belangstelling voor de natuur gehad. Ik werk graag in de tuin. Ik ben wel altijd bezig met tekenen en schilderen en volg ook een naaicursus. Ik vind het wel belangrijk dat je als je in een nieuwe plaats komt wonen, je openstelt voor allerlei activiteiten zeker ook om meer mensen in het dorp te leren kennen. Ik heb ook de tekenlessen gevolgd in het Fruitteeltmuseum

en Adrie Eversdijk heeft me toen gevraagd of ik vrijwilliger wilde worden.

Wanneer ben je begonnen en wat zijn je eerste indrukken?

In februari ben ik begonnen en ik vind het heel leuk, maar ik moet nog veel dingen leren natuurlijk.

Doe je nog meer vrijwilligers werk ?

Ja ik help bij voorbeeld ook bij het repaircafé in Cederhof, waar ik kleding repareer. Mijn man helpt daar ook met het repareren van kapotte apparaten.

Heb je verder nog wensen ?

Nou ik hoop dat ik nog lang iets mag betekenen voor het Fruitteeltmuseum, want ik heb het goed naar mijn zin en het is een leuke enthousiaste vrijwilligersgroep. Als ik wat meer kennis krijg van appels en peren en wat er allemaal speelt in het museum sta ik zeker open voor andere taken.

Ramona dank je wel voor dit interview. We zijn blij dat je je steentje in ons museum wil bijdragen en wensen je alle succes met je werkzaamheden. Als u ook interesse hebt om mee te doen meldt u zich dan bij het Fruitteeltmuseum (telefoon 0113 344904 of mail: info@fruitteeltmuseum.nl)

Het Fruitteeltmuseum over 100 jaar - Lezing ZLTO

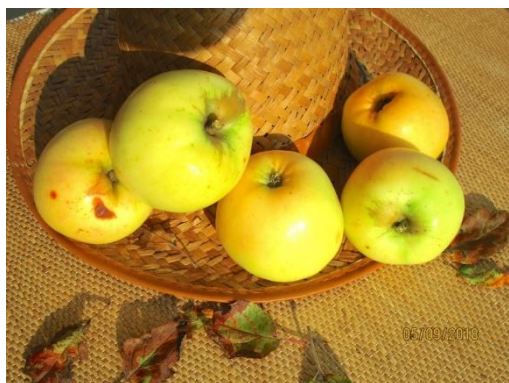
Dat was de titel van de lezing voor de Vrienden van het FM op maandag 18 maart jl. De heer Olav Kavelaars, kringvoorzitter van de afdeling Zeeland/Brabant van de NFO, schetste voor een goed gevulde zaal met veel (oud)fruitteelers de huidige en toekomstige ontwikkelingen in de fruitteelt. Zoals in vele bedrijfstakken het geval is, is de fruitteelt volop in beweging. De duurzaamheid in de teelt is de laatste decennia sterk verbeterd door minder en efficiënter gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. De ontwikkeling van precisieapparatuur, waarbij gerichte bestrijding van plagen kan plaatsvinden houdt daarmee gelijke tred. Er worden bijvoorbeeld experimenten uitgevoerd waarbij drones worden ingezet om te signaleren op welke plaatsen er gericht kan worden ingegrepen. Bij de pluk worden experimenten uitgevoerd met oogstmachines die de

plukkers vervangen. Economisch wellicht interessant voor grote bedrijven, maar of het ook gezelliger wordt in de boomgaard vraag ik me af. Zo passeerden tal van nieuwe ontwikkelingen de revue. Misschien zijn daar wel zaken bij die over 100 jaar in het Fruitteeltmuseum met verwondering bekeken kunnen worden.

Ad Kole

Het Syden Hemmetje van Knoop en de Credes Quittenrenette, hebben die wat met elkaar te maken?

Deze keer zou ik het graag nog even met u over het echte Zijdenhemdje willen hebben. Ik bedoel daarmee het Syden Hemmetje, de appel die Knoop in zijn Pomologia (1758) heeft beschreven. De appel die als zodanig in ons land door niemand meer schijnt te zijn herkend, noch onder deze naam is beschreven.

Afbeelding: het Syden Hemmetje

We vonden, ondanks het feit dat Knoop deze appel prominent en vrij goed herkenbaar had afgebeeld en ook, zij het summier, had beschreven, nooit meer vermeld in nakomende belangrijke, in Nederland gepubliceerde pomologische boekwerken. Noch in Pomologia Batava, van Mathieu van Noort, daterende uit 1830, noch in De Nederlandsche Boomgaard, stammende uit het mekka van de boomteelt, Boskoop (1868) is er een appel onder de naam Syden Hemmetje (Zijden Hemdje) beschreven.

Bovendien is er in Nederland in het verleden kennelijk nooit een boomkweker geweest die dit appelras, onder deze, dan wel vergelijkbare naam, in zijn catalogus had opgenomen. Tot, in meer recente tijden, want boomkwekerijen Frijs, te Margraten, De Batterijen in Ochten, en De Baggelhof, in Terheijl (Dr.) voeren een Zijden Hemdje in hun assortiment. Ons is echter niet bekend of het hier het Zijden Hemdje van Knoop betreft.

Knoop's Syden Hemmetje lijkt overigens in het geheel niet op een van de drie Zijdenhemdjes die de Vrienden

van het Oude Fruit in collectie hebben (Veel, 2016). Veel noemt in zijn beschouwing in Pomospot van het onderwerp 'Zijden Hemdje' nog enkele andere, elders genoemde Zijden Hemdjes, maar ook daar zien wij geen verband met 'onze' appel.

Het feit dat er diverse appels van gelijke kleur, en ongeveer gelijke staturus te vinden zijn, zal wellicht ook hebben bijgedragen aan het feit dat deze appel in Nederland en Duitsland kennelijk niet meer bekend en voorhanden is.

Dat we nu met zoveel interesse naar deze appel zijn gaan kijken, is het simpelweg dat ik een appel in collectie heb die mijns inziens onmiskenbaar Knoop's Syden Hemmetje vertegenwoordigt.

Belangrijk in deze context is het feit dat de Duitse pomoloog Diel in appels, groeiend aan bomen gekweekt met door hem onder de naam Zijden Hemdje uit Nederland (Haarlem) verkregen enthout, onmiskenbaar het door Knoop beschreven Syden Hemmetje herkende (Diel, 1802-1819). Deze bevinding werd later onderschreven en ook nog eens als zodanig gecommuniceerd door Lucas en Oberdieck (1875). Oberdieck gaf deze echter de naam Weisses Seidenhemdchen, waarbij het woord 'Weisses' door Oberdieck was toegevoegd omdat er al een Rothes Seidenhemdchen (syn. Pigeon Rouge) bestond (1).

naam Credes Quittenrenette in twee oude assortimentslijsten daterende uit het midden van de 19e eeuw te vinden zijn. Dat zijn, ten eerste, een lijst een van een minder bekende kweker, omstreeks diezelfde tijd met zijn kwekerij residerende op De Schovenhorst, te Putten.

Afbeelding: Credes Quittenrenette

Het toeval wil dat ik juist van Frans Roelofsen, een bevriende en gedreven hobby-teler en rassenverzamelaar in Putten, enkele jaren geleden een appel ter determinatie aangeboden kreeg waarin ik onmiddellijk de Credes Quittenrenette meende te herkennen. Ik herkende deze appel van de prachtige afbeeldingen en beschrijving die ik eerder van de

appel onder deze naam was tegengekomen op de website van Arche Noah (2). Dat ik deze appel erin herkende, was gebaseerd op het feit dat er prominent op de afbeelding van de onderhavige appel een typische uitwas bij de steel voor deze appel voor komt. Overigens komt onze appel uit Putten er ook in algemene termen zoals vruchtvorm, kleur en tijd van rijpheid/gebruik goed mee overeen.

Belangrijk om hierbij in dit verband te vermelden is dat Lucas & Oberdieck, in de beschrijving van het Weisses Seidenhemdchen, ook aangeven dat sommige vruchten gekenmerkt worden door een uitgroei - ein Fleischwulft - bij de steel. Deze uitgesproken uitwas bij de steel, een 'klumpke' zouden mijn maatjes in het Limburgse zeggen, komt ook in Oostenrijk, waar Arche Noah haar domicilie heeft, kennelijk prominent voor bij hun appel.

Het is kennelijk een belangrijk kenmerk om te constateren, want juist dit typische kenmerk bleek dus ook aanwezig bij de appel uit Putten.

Bovenstaande constatering brachten mij ertoe om te veronderstellen dat Knoop's Syden Hemmetje in later tijden in onze streken, evenals in Duitsland en Oostenrijk, Credes Quittenrenette is gaan heten. Op z'n minst verwonderlijk is dat nooit enig rassenkenner er het eerder door Knoop, en ook door Oberdieck beschreven Syden Hemmetje (Zijden Hemdje), resp. Weisses Seidenhemdchen, in heeft herkend.

Het feit dat Knoop in zijn overigens vrij beknopte beschrijving van deze appel niet refereert naar dit vrij typische kenmerk, zou een verklaring voor deze naamaanpassing kunnen zijn. Deze appel was door onze vaderlandse pomologen kennelijk nooit, zoals dus wél door Diel, alsook Lucas en Oberdieck, als Syden Hemmetje herkend, hoewel ook de algemene vruchtkenmerken, zoals o.a. vorm, kleur, rijpheid en gebruikstijd wel duidelijk in die richting wijzen.

Overigens wordt ook in De Nederlandsche Boomgaard in de beschrijving van wél de daarin behandelde Credes Quittenrenette, dit kenmerk niet genoemd. Dat is nogal verwonderlijk, omdat de auteurs, volgens hun beschrijving, met name benoeming van geraadpleegde literatuur, ervan op de hoogte hadden kunnen zijn.

Hoe verklaren wij dit? Ik vermoed dat de belangrijkste reden daarvoor is dat, zoals ook wij waargenomen hebben, het 'klumpke' lang niet bij alle appels, en bij appels van alle bomen, optreedt (3).

Maar, we hebben nog meer, eveneens vrij sterke aanwijzingen dat we met het Syden Hemmetje en de

Credes Quittenrenette waarschijnlijk met een en dezelfde appel te maken hebben.

Groeikenmerken, in dit geval twijgkleur, en wel een opvallende lichtbruine, naar het olijfgroen neigende kleur, bij zowel de appel in onze collectie onder de naam Wit Zijdenhemdje, ooit van boomkwekerij Ten Elsen, te Neede betrokken, als die verkregen aan bomen van enthout van de appel uit Putten, wijst daar bovendien ook sterk op (4).

Typisch bladkenmerk: wollig behaard, klein, met een regelmatig gekartelde bladrand. En de mooie, egale piramidale groei van jonge bomen, alsmede de afwijkende twijgkleur (brons-olijfgroen). Deze zijn bovendien sterk behaard in vergelijking met veel andere appels. Voorts heeft ze dikke, ronde, sterk behaarde knoppen.

Tenslotte nog dit: de Credes Quittenrenette, die op een van de twee ons bekende oude Nederlandse assortimentslijsten prijkt, hadden wij dus gekregen van bovengenoemde hobbyteler uit Putten. Laat nu juist de genoemde assortimentslijst van de toenmalige boomkweker Elbert van Donkersgoed zijn die zijn kwekerij destijds dreef op De Schovenhorst, te Putten(!).

Maar, wat betekent een en ander nu voor de pomologische status van het Syden Hemmetje en de Credes Quittenrenette?

Ten eerste: dat het er op lijkt dat het Syden Hemmetje, ooit in Pomologia beschreven door Johann Hermann Knoop, nog steeds bestaat.

Ten tweede: dat de Credes Quittenrenette waarschijnlijk het eerder beschreven Syden Hemmetje is.

Ten derde: de vraag of het Wit Zijdenhemdje dat enkele boomkwekers in Nederland (De Baggelhof, te Terheijl, De Batterijen te Ochten, en Frijns, te Margraten) die het Syden Hemmetje in hun assortiment voeren, dat ook echt zijn, is ons niet bekend. Als een of meerdere hiervan dat wel blijken te zijn, dan zou het goed zijn dat hun appel haar eerstgegeven, en derhalve meest rechtmatige naam, zou worden gegeven. Wellicht zou men kunnen overwegen deze appel, hierbij een meer aan de tijd aangepaste spelling hanterend, Zijden Hemdje (Zijden Hempje?) mee te geven, zoals boomkwekerij Frijns, te Margraten doet (hoewel wij niet weten of het hier dezelfde appel betreft).

Dus liever niet 'Wit Zijden Hemdje', omdat het bijvoeglijk naamwoord, dat door de Duitse pomoloog

Oderdieck, ter onderscheid van een overigens totaal andere appel (Pigeon Rouge, syn. Roth's Seidenhemdchen) aan haar naam was toegevoegd, geen correcte weergave is van de oorspronkelijke naam van dit ras.

Tenslotte nog dit:

Uiteindelijk is het zo dat bovengenoemde opinies en conclusies uiteraard van persoonlijke aard zijn. Ik zou graag de uiteindelijke correcte identificatie van het onderwerp 'Zijden Hemdje' versus Credes Quittenrenette in samenspraak en samenwerking met hobbykwekers en rassenkenners van deze, dan wel qua gehanteerde naamgeving waarschijnlijk dezelfde appels, zowel in Nederland, als elders, nader verhelderen.

Eenieder die hieraan een bijdrage zou kunnen en willen geven, wordt hierbij van harte uitgenodigd om met ons in contact te treden.

Voetnoten:

(1) Oberdieck was een belangrijke Duitse pomoloog, die o.a. veel pomologische werken, o.a. van Diel heeft samengevat in zijn standaardwerk, Illustriertes Handbuch der Obstkunde (1875).

Zeer terecht, vermeldt hij daarbij in zeer duidelijke termen: 'Mit dem Nahmen Seidenhemdschen bezeichnet die Unwissenheit manche Frucht', waarbij hij nog een aantal voorbeelden hiervan uit Frankrijk en Engeland aanhaalt, waarbij deze naam slechts 'te onpas', en wellicht nimmer 'te pas' werd gebruikt.

Mocht men geïnteresseerd zijn in deze algemene spraakverwarring omtrent de naam Zijden Hemdje (Seidenhemdchen), dan gelieve men de volgende website te raadplegen: http://www.streuobst-lueneburg.de/docs/themenblaetter/Themenblatt_04-Seidenhemdchen.pdf

Ook wel interessant is dat er op de website van Michael H. Gerloff (Köln) een afbeelding van het Echte Zijden Hemdje (van Knoop, dus) uit een serie pomologisch afbeeldingen van Langenthal, gecombineerd in het boekwerk van Johann Georg Dittrichs, Deutsche Obstcabinet (zie: <https://apfel.kulturnation.de/adt-echtes-seidenhemdchen-von-knoop-04-11-2018>)

(2) Arche Noah is een Oostenrijkse stichting die zich intensief bezig houdt met de instandhouding van agrobiocultureel erfgoed in de breedste zin (zie: <https://www.arche-noah.at/kontakt>). De betreffende site is overigens zeker de moeite waard om zo nu en dan eens te raadplegen. <https://apfel.kulturnation.de/adt-echtes-seidenhemdchen-von-knoop-04-11-2018>

(3) De aanzienlijke variatie in vruchtkenmerken, ten eerste wat betreft het fruit aan één boom, maar zeker ook tussen bomen, en zelfs in verschillende jaren, of onder verschillende groeiomstandigheden, zijn typisch valstrikken waar ook wij bij het determineren op beducht moeten zijn. Om die reden dienen we ook tenminste meer dan een, het aantal dat ons helaas nog vaak op determineerbijeenkomsten wordt voorgelegd, goed ontwikkelde en liefst voldoende uitgerijpte (boom-rijpe) vruchten voor een zinvolle determinatie te beoordelen krijgen.

(4) persoonlijke communicatie J.M. Jansen Manenschijn (van gelijknamige boomkwekerij te Holten-Dijkerhoek), een zeer scherp observator die middels vergelijking van het hele scala aan groeikenmerken een nauwkeurighedsniveau bereikt dat niet veel onder doet voor en vergelijking middels dna-kenmerken.

Hennie Rossel

www.vergetenfruitrassen.nl

In een oude editie van het Zeeuws land- en tuinbouwblad vonden we het volgende gedicht in de rubriek tuinbouwklanken:

Gesprek met de boom

Het is winter en de snoei gaat beginnen,
Maar alvorens te starten met dit karwei
Is het goed zich eerst te bezinnen
Daarvoor halen we een teler en bomen uit Zuid-
Beveland erbij.

'Zo oude knar', zegt de teler twegen een versleten
Goudreinet,
'hoe was het in het afgelopen seizoen?'
't Ging wel', zegt de boom, 'maar ik was te dicht met
vruchten bezet,
Daarom zal ik het volgende jaar aan de productie
niets doen.'

'Dat is heel jammer', zei de geschrokken snoeier,
'Wat heb ik aan een boom zonder fruit?'
Je bent van goed ras maar niet meer de beste groeier
Van weleer, dus je moet er tot mijn spijt uit'.

Een traan wegpinkend verlaat de teler z'n oude maat,
Op weg naar een perceel met Golden op negen.
En kijkt alweer kritisch hoe 't ermee staat.
Hij zegt: 'Hallo, jullie hadden dit jaar niet veel tegen!'

'Zeker niet', zegt een boom met een bierbuik, ; maar ik wil vragen:

'heb ik van onderen niet wat erg weinig licht?
Zou het niet goed zijn, dat U in me gaat zagen,
Dan blijft bovendien mijn kop niet zo dicht'.

'Dat komt voor elkaar', zegt de vakman iets verrast,
'Bovendien knip ik het fijne hout wat aan stukken,
Want je weet, voor groentjes is het steeds opgepast;
Het volgend jaar wil ik alleen gouden Delicious
plukken'.

Vervolgens komt de Cox aan de beurt, een moeilijk gesprek.

'Hoogheid, hoe is uw wens?', prevelt de man met de schaar,
U antwoordt nooit veel, maar toont zo vlug uw gebrek.

Moet ik knippen, zagen, buigen, scheuren, hoe krijg ik het voor elkaar?'

Nauwelijks verstaanbaar mompelt de boom dan terug:

'Graag wijd uit, gebogen, laat snoeien en verder veel rust.

In het voorjaar mest, bestuiving en geen concurrentie op mijn rug.'

'Ik zal mijn best doen Sire, omdat ieder u graag lust'.

Verder snoeit nu de snoeier in zijn spillen en struiken. Komt bij de peren en plots gaat het gesprek in het Vlaams.

'Dag patroon', zeggen Hardy en Comice, 'wij willen u niet fnuiken,

Maar dragen doen we als u ons snoeit à la Guilliams'.

'Maar ge zijt een beste perelaar, zulle vriend,
Och had ik deze snoei dan toch eerder gedaan;
Hoeveel had ik dan reeds aan jullie verdiend'.

'Hou op', roept een Conference, 'ik heb toch altijd gelâân'.

Moe van het denken, praten en luisteren
Begeeft de teler zich tegen de avond naar huis.
Het is alsof de bomen ten afscheid nog fluisteren
Met z'n allen het windscherm inclusief:

'Geef ons vermogen, door ruimte, lucht en licht,
Dan kunnen we leven en bloeien, naar de zon gericht.
En we geven mooie vruchten en een prima groei.
De grondslag legt u door een beredeneerde snoei!'

Appeltaart om trots op te zijn

Voor het deeg

350 gr bloem - 2 tl bakpoeder

½ citroen, rasp - ¼ tl zout

1 tl vanille-extract - 175 gr witte basterd suiker

½ ei - 250 gr boter

Voor de vulling

125 gr amandelspijs - ½ - 1 ei, losgeklopt

5 à 6 grote goudrenetten of jonagolds, geschild en in partjes

2 tl kaneel - 3 el custardpoeder

2-4 el witte of bruine basterdsuiker

60 gr donkere rozijnen

Verder nodig

boter, om in te vetten

1 ei, geklopt - 100 gr abrikozenjam.

Doe alle ingrediënten voor het deeg in een kom en kneed er een samenhangend deeg van. Kneed vooral niet te lang: zodra je een bal van het deeg kunt vormen, is het goed. Verpak het deeg in plasticfolie en laat het minimaal 1 uur rusten in de koelkast.

Verwarm de oven voor op 180 °C. Vet een springvorm van 24 centimeter doorsnede in met boter en bekleed de bodem met een stuk bakpapier. Kneed het deeg nog kort door en rol ¾ van het deeg uit tot een dikte van 4 millimeter. Bekleed hiermee de bodem en zijkant van de springvorm.

Meng het amandelspijs met het ei, tot het makkelijk smeerbaar is en verdeel dit over de bodem. Doe de appelpartjes in een kom en meng deze met de kaneel, het custardpoeder en de basterdsuiker. Voeg als alles goed gemengd is de rozijnen toe en doe de appelvulling in de taartvorm. Druk de appelvulling stevig aan, dit is erg belangrijk. Rol van het overgebleven deeg slierten en leg deze in een ruitvorm over de taart. Bestrijk het deeg met het losgeklopte ei en bak de appeltaart in 65 tot 80 minuten goudbruin. Indien je oven beschikt over de functie 'alleen onderwarmte', gebruik die dan de laatste tien minuten zodat de bodem echt goed gaar is. Als de bovenkant van de taart te donker dreigt te worden, bedek deze dan met een stuk aluminiumfolie.

Laat de taart volledig afkoelen voordat je de springvorm verwijdert. Doe de abrikozenjam in een steelpannetje en verwarm deze al roerende. Bestrijk de afgekoelde appeltaart voor een mooie glans met de warme abrikozenjam. Serveer de appeltaart met opgeklopte slagroom.

Dit zijn onze sponsoren:

Boomkwekerij en Groenbedrijf
Wemeldingse zandweg 4b www.defruittuin.com info@defruittuin.com tel:0113-342944